

نظرات استدلالی شورای نگهبان

عنوان

لایحه تعیین حدود مسئولیت شرکت‌های هواپیمایی ایرانی

شماره مسلسل: ۱۳۹۳۰۰۵۸

تاریخ: ۱۳۹۳/۴/۲۵

پژوهشکده شورای نگهبان

شناسنامه

عنوان:

نظرات استدلالی شورای نگهبان

لایحه تعیین حدود مسئولیت شرکت‌های هواپیمایی ایرانی

تدوین، تنقیح و استخراج:

محمد بزرگ‌خسروی

بازبینی و نظارت علمی:

محمد هادی توکل‌پور

گروه تدوین نظرات و مبانی آراء شورای نگهبان

شماره مسلسل: ۱۳۹۳۰۰۵۸

تاریخ انتشار: ۱۳۹۳/۴/۲۵

پژوهشکده شورای نگهبان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لایحه تعیین حدود مسئولیت شرکت‌های هواپیمایی ایرانی

فهرست مطالب

۲ مقدمه
۳ لایحه تعیین حدود مسئولیت شرکت‌های هواپیمایی ایرانی
۶ نظر (نهایی) شورای نگهبان

مقدمه

بر اساس اصل (۹۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، کلیه مصوبات مجلس شورای اسلامی به وسیله شورای نگهبان از نظر انطباق با موازین اسلام و قانون اساسی مورد بررسی قرار می‌گیرد و در صورت مغایرت برای تجدیدنظر به مجلس بازگردانده می‌شود. همچنین به موجب اصل (۸۵) قانون اساسی مجلس شورای اسلامی می‌تواند تصویب اساسنامه‌های دولتی را به دولت واگذار کند که در این صورت اساسنامه‌های مصوب دولت می‌بایست به لحاظ انطباق با شرع و قانون اساسی به تأیید شورای نگهبان برسند. علاوه بر این به موجب اصل (۴) قانون اساسی، کلیه قوانین و مقررات مدنی، جزایی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر اینها باید بر اساس موازین اسلامی باشد. این اصل بر اطلاق یا عموم همه اصول قانون اساسی و قوانین و مقررات دیگر حاکم است و تشخیص این امر بر عهده فقهای شورای نگهبان است. تفسیر قانون اساسی نیز به موجب اصل (۹۸) قانون اساسی بر عهده شورای نگهبان قرار گرفته است.

در راستای اجرای این اصول، کلیه مصوبات مجلس، اساسنامه‌های دولتی و استفساریه‌ها در جلسات شورای نگهبان مورد بررسی فقهی و حقوقی قرار گرفته و نظر نهایی شورا ابلاغ می‌گردد. با عنایت به تأکیدات رهبر معظم انقلاب اسلامی مبنی بر ضرورت اعلام مبانی و استدلالات شورای نگهبان، گروه تدوین پژوهشکده شورای نگهبان، با همکاری اداره تدوین دفتر امور حقوقی شورای نگهبان، اقدام به استخراج استدلالات و مبانی نظری آراء این شورا نموده است. کارشناسان این پژوهشکده، با مطالعه دقیق متن مذاکرات شورای نگهبان - که از سوی معاونت اجرایی ضبط و پیاده‌سازی می‌شود - استدلالات و ظرایف مورد نظر اعضا را استخراج نموده، و با حفظ اصالت، آنها را در قالب یک متن علمی به جامعه حقوقی کشور ارائه می‌نمایند. یقیناً انتشار مبانی اظهارنظرهای شورای نگهبان، موجب آشنایی هرچه بیشتر جامعه علمی و نهادهای تقنینی و اجرایی کشور با فعالیت‌های این شورای حساس و تأثیرگذار شده و همچنین می‌تواند به عنوان متون درسی و پژوهشی در محافل دانشگاهی و حوزوی مورد استفاده قرار گیرد.

لایحه تعیین حدود مسئولیت شرکت‌های هواپیمایی ایرانی

تاریخ مصوبه مجلس شورای اسلامی: ۱۳۹۱/۵/۱۱

تاریخ بررسی در شورای نگهبان: ۱۳۹۱/۵/۲۵

ماده ۱- مسئولیت شرکت‌های هواپیمایی ایرانی در مورد حمل و نقل مسافران، بار و اثاثیه در پروازهای بین‌المللی، فقط در حدود مسئولیت مقرر در پروازهای بین‌المللی مذکور در قانون اجازه الحاق دولت ایران به کنوانسیون مربوط به یکسان‌سازی برخی از مقررات حمل و نقل هوایی بین‌المللی ورشو مورخ ۱۲ اکتبر ۱۹۲۹ میلادی مطابق با ۲۰ مهر ۱۳۰۸ هجری شمسی و تشریفات (پروتکل) اصلاحی لاهه مورخ ۲۸ سپتامبر ۱۹۵۵ میلادی مطابق با ۵ مهر ۱۳۳۴ هجری شمسی مصوب ۱۳۵۴/۲/۳۱ مجلس و در پروازهای داخلی در مورد حمل و نقل مسافران، فقط مطابق قانون مجازات اسلامی و در مورد حمل و نقل بار و اثاثیه محدود به مسئولیت مندرج در کنوانسیون ورشو و تشریفات (پروتکل) اصلاحی لاهه است.

تبصره- مبالغ مندرج در کنوانسیون ورشو و تشریفات (پروتکل) اصلاحی لاهه، مذکور در ماده (۱) به ترتیب معادل ۸۳۰۰ و ۱۶۶۰۰ واحد صندوق بین‌المللی پول (SDR) است.

الف- دیدگاه مغایرت

- هر چند در قانون تعیین حدود مسئولیت شرکت‌های هواپیمایی ایران در پروازهای داخل کشور^۱ که در سال ۱۳۶۴ به تصویب مجلس شورای اسلامی و تأیید شورای نگهبان رسیده است، مسئولیت شرکت‌های هواپیمایی ایران در مورد حمل و

۱. قانون تعیین حدود مسئولیت شرکتهای هواپیمایی ایران در پروازهای داخل کشور: «ماده واحده- مسئولیت شرکت‌های هواپیمایی ایران در مورد حمل و نقل مسافران، بار و اثاثیه در پروازهای داخل کشور در حدود مسئولیت مقرر در پروازهای بین‌المللی مذکور در کنوانسیون مربوط به یکسان‌کردن برخی از مقررات حمل و نقل هوایی بین‌المللی منعقد در ورشو و پروتکل اصلاحی آن در لاهه به امضاء رسیده است موضوع مصوب ۱۳۵۴ می‌باشد.»

نقل مسافری، بار و اثاثیه در پروازهای داخل بر اساس کنوانسیون ورشو و پروتکل اصلاحی آن در لاهه دانسته شده است، ولی با توجه به مغایرت برخی مواد این کنوانسیون با موازین شرع، تأیید دوباره آن در ماده مزبور، - به استثنای حمل و نقل مسافران که قانون مجازات اسلامی را در خصوص آن معتبر دانسته است، دارای ایراد شرعی است. به عبارت دیگر با توجه به اینکه در این خصوص مصوبه جدیدی ارائه شده است، شورای نگهبان باید دوباره در خصوص آن تصمیم‌گیری کند که با توجه به مغایرت شرعی برخی مقررات کنوانسیون مزبور، این ماده دارای ایراد شرعی است.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به قانون تعیین حدود مسئولیت شرکت‌های هواپیمایی ایران در پروازهای داخل کشور، حمل و نقل بار و اثاثیه در پروازهای داخلی بر اساس کنوانسیون ورشو و تشریفات (پروتکل) اصلاحی لاهه بوده که مورد تأیید شورای نگهبان نیز قرار گرفته است. ماده مزبور در این خصوص، حکم جدیدی را مقرر نکرده و صرفاً در خصوص حمل و نقل مسافران، قانون مجازات اسلامی را لازم الاجرا دانسته و جایگزین کنوانسیون ورشو و تشریفات (پروتکل) اصلاحی لاهه کرده است که این امر در واقع به منزله‌ی شرعی‌سازی این موضوع است؛ چرا که بر اساس آن، خسارت‌های جانی و مالی وارده به مسافری بر اساس موازین شرعی پرداخت می‌گردد. بر این اساس ماده مزبور دارای مغایرت شرعی نمی‌باشد.

ج- دیدگاه ابهام

- نظری ابراز نشد.

د- تصمیم شورا

- ماده مزبور، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

ماده ۳- مفاد این قانون به دعوی مطرح شده در مراجع قضائی که منتهی به صدور رأی قطعی نگردیده است، تسری می یابد.

الف - دیدگاه مغایرت

- این ماده مفاد قرارداد ضمنی که قبلاً میان مسافر و شرکت هواپیمایی بسته شده است را در خصوص اموری که قبل از تصویب این مصوبه، طرح دعوی شده ولی هنوز حکم قطعی آن صادر نشده است، خدشه دار می کند؛ زیرا با توجه به ماده ۲ این مصوبه،^۱ خسارات بدنی و فوت مسافری باید بر اساس قانون مجازات اسلامی پرداخت شود. به عنوان مثال مسافری که قبلاً بلیط گرفته است، بر اساس قرارداد منعقدہ باید خسارات جانی را بر اساس کنوانسیون ورشو دریافت کند، اما بر اساس این مصوبه تنها حق دریافت دیه را دارد که ممکن است، کمتر از میزان خسارت مندرج در قرارداد باشد. مبلغ بلیط نیز بر اساس میزان تعهد به پرداخت خسارت محاسبه می شود، در حالی که طبق این ماده، مسافری عملاً پول بیشتری پرداخت کرده اند، بی آنکه از منافع آن بهره مند شوند. لذا این ماده از حیث تسری قانون به موارد قبلی، ممکن است موجب تضییع حقوق مسافران و اضرار به آنان شود و از این حیث مغایر شرع است.

ب - دیدگاه عدم مغایرت

- هر چند تسری این مصوبه نسبت به گذشته در خصوص خسارت های حمل مسافران، ممکن است موجب کاهش میزان خسارت پرداختی شود، اما از آنجا که پرداخت خسارت مندرج در کنوانسیون ورشو بر اساس موازین شرعی نبوده، تضییع حقوق مسافران بر اساس این ماده بی معناست و این مصوبه در مقام شرعی سازی خسارت های پرداختی است. همچنین آن چیزی که مسافر در گذشته، بیش از مقدار دیه بابت خسارت دریافت می کرده است، مبتنی بر "قرارداد" نبوده است که تغییر آن با ایرادی مواجه باشد؛ خسارت دریافتی توسط مسافر بر اساس "حکمی قانونی" بوده

۱. ماده ۲- اولیای دم متوفیان و یا مصدومان سوانح هوایی داخلی از بابت جبران خسارات بدنی و فوت مجاز به مطالبه دیه و سایر خسارات وارد شده فقط بر اساس قانون مجازات اسلامی و از بابت خسارات وارده بر بار و اثاثیه فقط مجاز به مطالبه خسارات وارد شده بر اساس این قانون می باشند.

است که با تصویب این مصوبه، آن حکم قانونی اصلاح می‌شود. لذا این مصوبه موجب اضرار غیرشرعی و غیرقانونی به افراد نشده و دارای مغایرت شرعی نیست.

ج - دیدگاه ابهام

- نظری ابراز نشد.

د - تصمیم شورا

- ماده مزبور، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

نظر (نهایی) شورای نگهبان^۱

مصوبه مزبور مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

۱. مندرج در نامه شماره ۹۱/۳۰/۴۷۸۵۰ مورخ ۱۳۹۱/۵/۲۵ شورای نگهبان، خطاب به رئیس مجلس شورای اسلامی.

امام خمینی (ره):

و از شورای محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و چه در نسل های آینده که با کمال دقت و قدرت و طایف اسلامی و ملی خود را ایا و تحت تاثیر بیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و قانون اساسی بدون بیچ ملاحظه ای جلوگیری نمایند.

(صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۴۲۲)

بزرگسگده شورای نگهبان

آدرس: تهران، خیابان شهید سپهبد
قرنی، کوچه خسرو، پلاک ۱۲
صندوق پستی: ۱۴۶۳ - ۱۳۱۴۵
تلفکس: ۰۴۵ - ۸۸۳۲۵ - ۲۱
info@shora-rc.ir
www.shora-rc.ir